

Uutisten vuosikymmenet

STT:n uutisena, monivuotinen uutispäällikkö, nykyisin eläkkeellä oleva Tuula Hakola on toimittanut kokoelman uutisia maailmalta ja Suomesta.

Vuodet 1887—1896

Viktoriaaninen aika lähestyy loppuaan. Euroopassa eletään »pitkää rauhankautta». Keksitään dieselmoottori, röntgensäde, langaton lennätin. Henry Ford valmistaa ensimmäisen autonsa. Klondykestä löydetään kultaa. Alfred Nobel patentoii savuttoman ruudin. Ranska kehittää sukellusveneen. Lumiären veljekset pitävät Pariisissa ensimmäisen elokuvaesityksen. Uudessa Seelannissa saavat naiset äänioikeuden ensimmäisenä maailmassa. Mayerlingin murhenäytelmä järkyttää maailmaa. Kiinan ja Japanin välille puhkeaa sota. Se päättyy Japanin voittoon. Yhdysvaltalainen John Pemberton keksii coca-colan. New Yorkin ja Chicagon välille avataan puhelinyhteys. Dreyfus-prosessi alkaa. Oscar Wilde tuomitaan vankilaan homoseksualismista. Ateenassa

pidetään ensimmäiset nykyaikaiset olympialaiset.

Suomalaisia on 2,3 miljoonaa ja joka kymmenes asuu kaupungissa. Postisäästöpankki aloittaa toimintansa. Kansallis-Osake-Pankki syntyy. Ensimmäinen jäänmurtaja, englantilaisen rakentama Murtaja, lasketaan vesille. Helsingissä nähdään ensimmäinen englantilainen elokuvaesitys. 1892 taas katovuosi Suomessa. Jean Sibeliuksen Kullervo-sinfonia esitetään ensi kerran. Hotelli Kämp avataan Helsingissä. Postimanifesti, jolla postilaitoksemme johto alistetaan Venäjän sisäministerin alaisuuteen, raivostuttaa maata. Muutenkin aletaan maamme oikeuksia ja valtio-oikeudellista asemaa arvostella ja järkyttää. Impilahdella järjestetään maailman ensimmäiset naisten hiihtokilpailut ja Holmenkollenilla ensimmäiset kisat.

Henry Ford 1896

1986), Ylöjärven (1943—1966) ja Pyhäsalmen (1962—) kuparikaivosten rikastamot. Pienoismalli on myös Otanmäen rautakaivoksen rikastamosta, jonka toiminta alkoi 1953 ja päättyi 1985.

Rikastusta »puhtaimmillaan» edustaa *kullanhuuhdonta*. Kultaa löytyi Kemijoen suulta 1836 ja varsinaisen kullanhuuhdonta alkoi Ivalojoella 1868. Museossa on esillä Lapin kultamiesten vaskooleja.

Metallurgia

Metallurgian menetelmillä malmirikasteista valmistetaan metalleja. *Prosessimetallurgiassa* raakametalli erotetaan epämetallisista yhdisteistään. Tämän tekniikan näyttävimpiä laitteita ovat rautateollisuuden suuret masuunit. — *Fysikaalisen metallurgian* menetelmin metallille annetaan jatkojalostukseen sopiva muoto ja kiderakenne.

Vanhalla ajalla tunnettiin seitsemän

metallia: kulta, hopea, kupari, tina, lyijy, elohopea ja rauta. Keskiajalla keksittiin sinkki ja antimoni. Metalliseoksista oli vanhalla ajalla tunnetuin pronssi, kuparin ja tinan seos. Myös messinkiä, kuparin ja sinkin seosta, valmistettiin lähi-idässä ennen ajanlaskumme alkua.

Museossa nähdään kuvia useista Suomen masuuneista. Pienoismallina ovat esillä Turun rautatehtaan laitokset. Tehdas aloitti toimintansa 1943 ja tuotti koksimasuunillaan korkealaatuaista harkkorautaa valimoiden tarpeisiin. Valmistus päättyi tehtaalla 1977.

Suomalaista innovaatiota kuparimetallurgian alalla edustaa *liekkisulatusmenetelmä*, joka on meillä kehitetty ja patentoitu 1949, ja joka on saanut laajan käytön kaikkialla maailmassa.

Metallurgiaryhmän näkyvänä tunnuksena on museossa Turun rautatehtaan masuunin yläosan pienoismalli. Mittakaavaan 1 : 10 valmistettua, yli 3 m korkeaa mallia on aikoinaan käytetty simulaattorina masuunin prosessia säädettäessä.

TEKNIIKAN MUSEO

Viikintie 1, 00560 Helsinki

Puhelin:

lipunmyynti 90-790 327
toimisto 90-797 066

Avoinna:

1.5.—30.9. ti—su 11.00—17.00
1.10.—30.4. ke—su 12.00—16.00
Ryhmäkäynnit muina aikoina sopimuksen mukaan

Pääsymaksut:

aikuiset 10 mk
lapset 5 mk
alle 7 vuotiaat ilmaiseksi

Kulkuyhteydet

bussit 71, 74, 76 rautatien torilta

Morceau de l'escalier d'origine
 qui permettait d'accéder
 au sommet de la tour.
 C'est cet escalier qui fut emprunté
 par Gustave Eiffel
 et les membres du conseil
 municipal de Paris
 lors de l'inauguration
 le 31 mars 1889.
 Il a été remplacé
 au début de 1983.

Part of the original staircase
 that made it possible
 to reach the top of the tower.
 This staircase was used
 by Gustave Eiffel
 and the members of the Paris
 city council
 at the inauguration
 on 31 March 1889.
 It was replaced
 at the beginning of 1983.

Eiffel-torni 1900

Vuodet 1897—1906

Yhdysvallat sotii Espanjaa vastaan: karkottaa espanjalaiset Kuubasta ja valloittaa Filippiinit. Buurisota Etelä-Afrikassa päätty Englannin voittoon. Samanaikaisesti surraan kuningatar Viktorian 64 vuotta kestäneen hallituskauden päättymistä. Pariisissa on suuri maailmannäyttely, jota vartioi jo 11-vuotias Eiffelin torni. Wrightin veljekset lentävät ensi kerran koneella. Japanin ja Venäjän välille syttyy sota. Persiasta löydetään öljyä. Albert Einstein keksii suhteellisuusteorian. San Franciscossa koetaan valtava maanjäristys. Yhdysvaltain presidentti W. McKinley murhataan. Tilalle nousee varapresidentti Theodore Roosevelt. Thomas Alva Edison jatkaa keksintöjensä sarjaa. Alfred Dreyfus saa kunniansa takaisin. 8 tunnin työpäivä tulee Uuteen Seelantiin.

Nikolai Bobrikov nimitetään Suomen kenraalikuvernööriksi. Kuusi vuotta myöhemmin Eugen Schauman ampuu hänet. Helmikuun manifestista alkaa ensimmäinen sortokausi ja päättyy suurlakkoon. Lukuisia sanomalehtiä lakkautetaan, osa ainaiseksi, osalta kielletään ilmestyminen toistaiseksi. Sibeliuksen säveltää Finlandian. Suomen Työväen puolue, sittemmin SDP, perustetaan. Viimeisenä suure-

na katovuonna -02 järjestetään laittomat kutsunnat. Kansallisteatteri vihittään Helsingissä. Valtiollinen äänioikeus annetaan 24 vuotta täyttäneille, myös naisille. Maalaisliitto, nykyinen Keskustapuolue, ja Suomen Yleinen Työnantajaliitto, STK:n edeltäjä, perustetaan. Tapaturmavakuutus otetaan käyttöön myös Suomessa. Sähköraitiovaunut tulevat Helsingin liikenteeseen. Aurora Karamzin kuolee.

Yksitoista vuotta toimittuaan Suomen Sähkösanomatoimisto saa kilpailijan: Suomen Uutistoimiston. Neljä vuotta myöhemmin Bobrikov lakkauttaa SST:n. Syyksi sanotaan, että silloinen johtaja Uno Wasastjerna ja hänen toimituskuntansa noudattaa »Suomen suuriruhtinaskunnalle ja sen kansalle vahingollista suuntaa». Tämä pitääkin paikkansa siten, että yhteydet Pietarin toimistoon oli katkaistu ja uutisaineistoa alettu ottaa vastaan Ruotsin kautta. Tämä nopeuttaa toimintaa, sillä Pietarista tulevia sähkökeitä täytyy Helsingin lehtien päivystää öisin klo 4:ään. Toimiston työ kuitenkin jatkuu, sillä Wasastjerna ostaa kilpailijansa. Toimituskunta muovailee sähköaineiston niin, ettei se ärsytä sensuuria. Uutiset välitetään siis nyt Suomen Uutistoimistosta. SST:n ilmoitusosasto jatkaa edelleen toimintaansa.

Vuodet 1907—1916

Maailman suurin matkustajalaiva Titanic uppoaa neitsytmatkallaan. Se vie mukanaan syvyysksiin yli 1500 matkustajaa, vaikka aluksen uppoaminen kestää yli kolme tuntia. Törmäys jäävuoreen on kohtalokas uppoamattomaksi mainostetulle loistolaivalle. Haaksirikon jälkeen alkavat huhut. Aluksessa olleet »aarteet» pitävät yllä nostoaikeita ja ovat antaneet uutisaineistoa jo 75 vuoden ajan. Roald Amundsen valloittaa Etelänavan. Panaman kanava avataan. 3000-vuotinen Kiinan keisarikunta muuttuu tasavaltaiseksi. Sarajevon laukaukset aloittavat ensimmäisen maailmansodan. Sotaa käydään niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Liikkuva sota aiheuttaa entistä suuremmat vaikeudet myös siviiliväestölle. Sotakirjeenvaihtajat välittävät tiedot lehdistölle eri puolilta maailmaa.

Ensimmäiset vaalit yksikamariseen eduskuntaan toimitetaan. Puhemieheksi valitaan P.E. Svinhufvud. Uuden eduskunnan laatimat lait jätetään kuitenkin vahvistamatta. Aletaan vaatia yleisvaltakunnallisen lainsäädännön ulottamista Suomeen. Toinen sortokausi alkaa. Lama ja Laukon torpparilakko koettelevat maata. Eduskunta hajotetaan. Suomen Ammattijärjestö, SAK:n edeltäjä, perustetaan. Laaja venäläistämishjelma julkaitaan. Vallanpitäjille kielteisiä henkilöitä karkotetaan Siperiaan. Ensimmäiset nuorukaiset lähtevät leirille Saksaan ja Jääkäriliike saa alkunsa. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki perustetaan. Uusi Ylioppilastalo vihittään Helsingissä. Oopperalaulajatar Aino Ackté järjestää ensimmäiset Savonlinnan Oopperajuhlat. Hannes Kolehmainen juoksee Suomen maailmankartalle Tukholmassa.

Titanic uppoaa 1912

Vuodet 1917—1926

Venäjän vallankumous alkaa ja päättyy Neuvostoliiton syntymiseen. Yhdysvallat liittyy maailmansotaan ja vihdoin palautuu rauha. Kansainliitto perustetaan. V.I. Lenin kuolee ja Josef Stalin aloittaa hirmuvaltansa. Hitler alkaa marssinsa kohti julkisuutta. Italiassa Benito Mussolini »II Duce» vakiinnuttaa fasisetin vallan. »Kultainen 20-luku» tuo lisääntyvän tiedonvälityksen myötä Hollywoodin tähdet ihmisten tietoisuuteen. Kuuluisin ja palvotuin heistä, Rudolph Valentino, kuolee uransa huipulla vain 31-vuotiaana. Tätä lukua ovat myös Charles Chaplin, Douglas Fairbanks, Mary Pickford ja tietenkin muotitanssi Charleston. Kuuluisa ranskalainen näyttelijätär Sarah Bernhardt kuolee. Tutankhamonin hautalöytö Egyptissä tuottaa lehti uutisia vuosiksi eteenpäin. Jazz aloittaa voittokulkunsa.

Suomi itsenäistyy. Synnytystuskat ovat kovat. Kansalaissota jakaa kansan kahtia vuosikymmeniksi eteenpäin. Sodan vaatimia raskaita uhreja surraan niin punaisten kuin valkoistenkin puolella. Maan ensimmäinen presidentti K.J. Ståhlberg astuu virkaansa. Kieltolain aika alkaa. Lakia kovennetaan, mutta se ei päättäkään salakuljetusta. Aero perustetaan. Se suuntaa ensi lentonsa Tallinnaan ja Tukholmaan. Auto saapuu Suomeen. Tarton rauha solmitaan ja Ahvenanmaa saa autonomisen aseman. Oppivelvollisuuslaki säädetään. Helsingin Lastenlinnan vihkiäisissä ovat mukana kenraali C.G. Mannerheim ja professori Arvo Ylppö. Yleisradio aloittaa toimintansa. Eino Leino kuolee. Suomi saa toisen presidenttinsä Lauri Kristian Relanderin. Pohjoismaiden Yhdyspankki syntyy fuusiossa. MTK perustetaan. Paavo Nurmi juoksee ensimmäisen olympiakultansa.

Yle aloittaa toimintansa 1926

Charles Lindbergh 1927

Vuodet 1927—1936

Charles Lindberghin huima yksinlento yli Atlantin kiehtoo mieliä vieläkin. Hänen koneensa Spirit of St. Louis nousee ilmaan New Yorkissa ja on 33,5 tunnin päästä Pariisissa. Hurraava väkijoukko vastaanottaa hänet. Myös kotimaassaan häntä juhlietaan sankarina. Viisi vuotta myöhemmin Lindberghin 2-vuotias poika siepataan ja surmataan. Hitler jatkaa voittokulkuaan; on jo valtakunnan kansleri. Pörssiromahdus Wall Streetillä romahduttaa Yhdysvaltain talouden ja hyökyaallot tuntuvat kaikkialla maailmassa. Italia marssii Abessiniaan ja Juudan leijona, keisari Haile Selassie lähtee maanpakoon. Englannin kuninkaaksi kruunataan Edvard III. Hän hallitsee vajaan vuoden ja eroaa »vuosisadan rakkaustarinan» vuoksi. Maon pitkä marssi alkaa. Espanjan sisällissota aloittaa seuraavan pimeän vuosikymmenen.

Suomessa hallitsee Svinhufvud ja Imatran Voimalaitos alkaa tuottaa sähköä. Lapuan liike ja Mäntsälän kapina nostattavat kiihkeitä tunteita. Kieltolain kumoaminen myös. Kuplettimestari J. Alfred Tanner ja kansallisromantikko Akseli Gallen-Kallela kuolevat. Ilmalaiva Zeppelin nähdään pääkaupungin yllä. Mika Waltari on eturivin kirjailijoitamme. Kauneutta puolestaan hallitsee Miss Eurooppa Ester Toivonen. Höyrylaiva Kuru uppoaa Näsijärveen ja vie mukanaan 138 ihmistä. Tauno Palo ja Ansa Ikonen valloittavat sankariparina yleisön elokuvillaan. Hiihdon ensimmäinen kultamitali 50 kilometrillä saadaan Lake Placidissa. Suomen juoksu on voimissaan. Berliinin olympiakisoista tulee kultaa, hopeaa ja pronssia 10 000 metrillä.

Adolf Hitler 1938

Vuodet 1937—1946

Espanjan sisällissodan »koekenttä» ja Kauko-Idän sota edeltävät toista maailmansotaa. Se vyöryy hirmuisena yli lähes koko maailman. Yhdysvallat liittyy sotaan Pearl Harborin pommituksen jälkeen. Atomipommien puodottamiset Hiroshimaan ja Nagasakiin ovat maailmanpalon kauhistuttavana loppunäytöksenä. Kansainliiton, joka hukkui sodan myrskyihin, jatkajaksi perustetaan Yhdistyneet Kansakunnat. Nürnbergin oikeudenkäynnissä tuomitaan eloon jääneet Saksan sotarikolliset, joista Rudolf Hess elinkautistuoimioineen on vieläkin uutinen. Penisilliini keksitään. Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto perustetaan. Juan Peron astuu Argentiinan johtoon ja hänen puoliosastaan Evitasta tulee legenda. Tuulen viemää saa ensi-iltansa ja pääpari Vivien Leigh—Clark Gable syöpyvät vuosikymmeniksi ihmisten mieliin. Winston Churchill käyttää julkisessa puheessa ensi kertaa sanaa »rautaesirippu».

Kyösti Kallio valitaan presidentiksi. Hänen jälkeensä Risto Ryti ja sitten Mannerheim. Suomen kärsimyshistoria kirjoitetaan: Talvisota, jatkosota, Lapin sota, erillisrauha, sotakorvaukset. Sotasyölyisyysoikeudenkäynti. F.E. Sillanpää saa Nobelin kirjallisuuspalkinnon ja Artturi I. Virtanen kemian. Kansaneläkejärjestelmä syntyy juuri talvisodan kynnyksellä. SAK:n ja STK:n tammikuun kihlaus. Kommunistinen puolue sallitaan. Olympiastadion vihittään. Gee-Bee eli Gunnar Bärlund nousee kolmanneksi Ringin listalla. Siihen menestys päättyy. Helene Schjerfbeck kuolee. Setelit leikataan ja kansa murehtii sitäkin.